

Облікова картка дисертації (ОКД)

Шифр спецради: ДФ 35.051.076

Відкрита

Вид дисертації: 08

Державний обліковий номер: 0822U100942

Дата реєстрації: 26-09-2022

1. Відомості про здобувача

ПІБ (укр.): Сціра Марія Андріївна

ПІБ (англ.): Stsira Mariia Andriivna

Шифр спеціальності, за якою відбувся захист: 035

Дата захисту: 23-09-2022

На здобуття наукового ступеня: Доктор філософії (д.філ)

Спеціальність за освітою: Українська мова і література

2. Відомості про установу, організацію, у вченій раді якої відбувся захист

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

3. Відомості про організацію, де виконувалася (готувалася) дисертація

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

4. Відомості про організацію, де працює здобувач

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

5. Наукові керівники та консультанти

Наукові керівники

Мазурик Данута Володимирівна (к. філол. н., доц., 10.02.01)

6. Офіційні опоненти та рецензенти

Офіційні опоненти

Космеда Тетяна Анатоліївна (д. філол. н., професор, 10.02.01)

Шарманова Наталя Миколаївна (к. філол. н., доцент, 10.02.01)

Рецензенти

Бехта Іван Антонович (д. філол. н., професор, 10.02.04)

Хороз Наталія Степанівна (к. філол. н., доц., 10.02.03)

7. Підсумки дослідження та кількісні показники

Підсумки дослідження: 22 - Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Кількість сторінок: 372

Кількість додатків: 9

Ілюстрації:

Таблиці:

Схеми:

Використані першоджерела: 209

Кількість публікацій: 6

Кількість патентів:

Впровадження результатів роботи:

Мова документа: Українська

Зв'язок з науковими темами: № 0118U000618

8. Індекс УДК тематичних рубрик НТІ

Індекс УДК: 81'42; 801.7, 811.161.2'373.7-026.23/.24:[81'37+81-024+81-028.46]

Тематичні рубрики: 16.21.33

9. Тема та реферат дисертації

Тема (укр.)

Фразеологічні засоби вираження градуальності в українській мові (семантика, структура, прагматика)

Тема (англ.)

Phraseological means of expression of graduality in the Ukrainian language (semantics, structure, pragmatics)

Реферат (укр.)

У дисертації проаналізовано семантику, структурну організацію та практичне застосування фразеологічних засобів вираження градуальних відношень. Сформовано корпус фразеологічних одиниць із семою градуальності та систематизовано їх у вигляді градуальних шкал. Проаналізовано семантичні, структурні та прагматичні особливості фразеологічних одиниць із значенням градуальності. Укладено покажчик фразеологізмів зі семою градуальності. Подано дефініцію терміна градуальність, окреслено систему термінів, які використано в роботі. Проаналізовано зв'язок категорії градуальності з іншими мовними категоріями, зокрема з категорією інтенсивності, граничності та міри і ступеня. Розглянуто погляди мовознавців на сутність значення фразеологічних одиниць мови, його структуру та прийоми опису; окреслено ознаки фразеологізмів. Відповідно до традиційного розуміння обсягу фразеології до дослідження не було залучено прислів'я та приказки. Розуміння градації як ментального процесу, а градуальності як практичного втілення розумових операцій з порівняння різних об'єктів чи їхніх ознак, уможливив такий опис фразеологічних одиниць, що базується на вичленуванні в їхньому значенні градаційної семи/семі, відповідно, дозволив презентувати їх у вигляді структурованих градуальних шкал та здійснити ідеографічну класифікацію. Розглянуто різні принципи ідеографічного опису. Для систематизації ФО із семою градуальності використано принципи ідеографічної класифікації фразеологізмів, запропонованої мовознавцями Віктором Ужченком і Дмитром Ужченком: синонімічні та варіантні ряди \square варіантно-синонімічна група / варіантно-антонімічна група \square фразеосемантичне поле \square фразеотематичне поле \square фразеотематична група. Напрацьовано власну систему опису фразеологізмів із семою градуальності. Усі аналізовані фразеологізми представлено у такій ідеографічній ієрархії: фразеотематична група (ФТГ) \square фразеотематична підгрупа (ФТП) \square фразеосемантичне поле (ФСП). Проаналізовано такі фразеотематичні групи: 1) фразеотематична група «Людина» складається із фразеотематичних підгруп «Людина як жива істота», «Людина як розумна істота», «Людина як суспільна істота». ФТП «Людина як жива істота» має фразеосемантичні поля «Зовнішній вигляд», «Фізичний стан», «Психічний стан», «Рух». ФТП «Людина як розумна істота» має фразеосемантичні поля «Розум», «Характер, поведінка»; 2) фразеотематична група «Абстрактні відношення і поняття» охоплює фразеосемантичні поля «Простір», «Кількість», «Якість»; 3) фразеотематична група «Природа» охоплює ФСП «Час», «Погода». У дослідженні проаналізовано 2220 фразеологічних одиниць із градуальною семою. Найчисельнішою групою фразеологізмів є фразеотематична група «Людина». Укладено Словник фразеологічних антонімів із семою градуальності. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні фразеологічного втілення градуальності у функціональному плані, урахувавши прагматичний характер градаційних відношень. Практичне значення матиме також укладання різного типу навчальних фразеологічних словників, в яких ФО будуть представлені у вигляді градуальних шкал.

Реферат (англ.)

The dissertation analyzes the semantics, structural organization and practical application of phraseological means of expressing gradational relations. A corpus of phraseological units with meaning gradations was formed and systematized in the form of gradational scales. The semantic, structural and pragmatic features of phraseological units with the meaning of gradation are analyzed. A dictionary of phraseological units with meaning of gradation is included. The interpretation of the term gradation is formulated, the terminology used in the work is outlined. The connection of the category of gradation with other language categories, namely with the category of intensity, extremeness, measure and degree, is analyzed. The views of linguists on the essence of the meaning of phraseological units of the language, its structure and methods of description are considered; features of phraseological units are outlined. According to with the traditional understanding of the scope of phraseology, proverbs and sayings were not included in the study. The understanding of gradation as a mental process, and gradation as a practical embodiment of mental operations of comparing different objects or their features, made possible such a description of phraseological units, which is based on the isolation of the gradation seme /semes in their meaning and, accordingly, made it possible to present them in the form of structured graduation scales and carry out ideographic classification. Various principles of ideographic description are considered. The principles of the ideographic classification of phraseological units proposed by linguists Viktor Uzhchenko and Dmytro Uzhchenko were used to systematize FD with seven degrees: synonymous and variant series \square variant-synonymous group / variant-antonymous group \square phraseosemantic field \square phraseological field \square phraseological group. An own system of describing phraseological units with meaning of gradation has been developed. All analyzed phraseological units are presented in the following ideographic hierarchy: phraseological group (FTG) \square phraseological subgroup (FTP) \square phraseological field (FSP). The following phraseological groups were analyzed: i) phraseological group "Man" consists of phraseological subgroups "Man as a living being", "Man as an intelligent being", "Man as a social being". FTP "Man as a living

being" has the phraseological fields "Appearance", "Physical state", "Mental state", "Movement". FTP "Man as an intelligent being" has phraseological fields "Mind", "Character, behavior"; ii) the phraseological group "Abstract relations and concepts" covers the phraseological fields "Space", "Quantity", "Quality"; iii) phraseological group "Nature" covers FSP "Time", "Weather". The study analyzed 2220 phraseological units with a gradational seme. The most numerous group of phraseological units is the phraseological group "Man". A Dictionary of phraseological antonyms with meaning degrees of gradation is included. Prospects for further research consist in the study of the phraseological embodiment of gradation in the functional plan, taking into account the pragmatic nature of gradational relations. Compilation of different types of educational phraseological dictionaries, in which FDs will be presented in the form of graduated scales, will also be of practical importance.

Голова спеціалізованої вченої ради: Купчинська Зоряна Олегівна (д. філол. н., доцент, 10.02.01)

Головуючий на засіданні: Купчинська Зоряна Олегівна (д. філол. н., доцент, 10.02.01)

Підпис

М.П.

Відповідальний за подання документів: Жак О.В. (Тел.: 380636075982)

Підпис

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.